

Konec války v Nýrsku

Vzpomínky Josef Blaua, nýrského kronikáře a historika

Čtvrtek, 3. květen 1945

Ráno obnovil rozhlas opět vysílání. Samé špatné zprávy – „Berlín a Mnichov jsou vyřízeny. Hitler a Göbbels spáchali sebevraždu. V Itálii válka skončila. Milión zajatců! Na západní frontě čtvrt miliónu zajatých, mezi nimi 150 generálů a admirálů!“ Mnoho lidí se pěšky pomalu vrací zpět do Nýrska, aby shledali své věci. Pekař Altmann, který se zdržuje ve Sv. Kateřině, byl vyzván k návratu domů, aby znovu otevřel své pekařství, protože v opačném případě mu jeho krám seberou.

11 hod. – nad Nýrskem přelétávají stále nové vlny bombardérů směrem na Plzeň. 11.30 hod. – nové bombardéry na Plzeň! A opět další a další vlny! Hitler už si žádné slávy neužívá. „Jsme obelháni a podvedeni!“ – říkají lidé. Všude kolem domů se uklízejí střepiny z okenních skel. Prostě se smetou na přilehlé chodníky! Na radnici dlouhé fronty u výdeje karet. Městská spořitelna nemůže být prozatím otevřena, protože její úředníci nejsou přítomní.

Nad Klatovy byli včera „hloubkaři“ – 24 mrtvých! Němečtí úředníci okresního úřadu mají opět nastoupit do práce. Pokud se nevrátí, nebudou k dispozici žádné dopravní prostředky! Ředitel naší školy Kreibuch leží nemocen v Dolním Nýrsku u svého švagra Gobese (č. p. 129). Potkal jsem svého bývalého žáka Kautníka, který dnes žije v Úborsku. Vnutil mi tlustý krajíc chleba namazaný sádlem. Doma jsem si na něm velmi pochutnal.

15 hod. – je slyšet přijíždět tanky. 15.30 hod. – výstřel z děla od západu (Skelná Hut) po 5 minutách další výstřel, před 16. hod. rána za ránou, celé salvy. Boj na Hamerské ulici, u brusírny zrcadel, naproti Staré Lhot. Nad Starou Lhotou se křížují výstřely – SS pálí směrem dolů od Rantscherbergu/Hraničáře., Američané opačným směrem. Dodatek – Jeden ze starolhotských občanů (kolář Alois Kolmer) mi jako očitý svědek 20. května: „Na německé straně se bojů zúčastnila také Pracovní služba. Její velitel, obersturmbannführer SS padl, stejně jako dalších 30 mužů.“

Jakýsi muž ukrytý za betonovým korytem vodního náhonu Traxlerova závodu vystřelil na jeden americký tank. Ten okamžitě vzplanul a osádka v něm uhořela. V noci ho Američané odtáhli. Mrtví příslušníci Pracovní služby byli pohřbeni v blízkém okolí. Ve statku Bruckhof shořela jedna stodola spolu s vepřínem. Hodně škod utrpěl statek Hanneshof. Starý Nausch, brusič zrcadel, stál před svým domem a při zásahu střely z flaku přišel o polovinu hlavy. Padl na zem s rukama v kapsách, jak tam stál a okouněl.

18 hod. – večer Američané opět přicházejí. Učitel Gobes přiběhl a křičel na celou zahradní čtvrť: „Všechny zbraně odevzdat do 20 hod. Kdo se ukáže po 20. hod. na ulicích, bude zastřelen. Nikdo nesmí opustit Nýrsko. Kolem 19. hod opět od města. Každý, koho potkávám, s ulehčením volá: „Zaplaťpánbůh, že konečně nastane klid!“ Někteří se smíchem halasí: „Teď jsme američtí občané!“

Paní Gristlová stojí před Haasovým hostincem, na plné kolo se směje a mává pažemi, přitom volá: „Díkybohu, že jsou konečně tady, konečně budeme mít klid! Teď to nekonečné střílení jednou provždy skončí!“ Všude stojí hloučky nýrských občanů promíchané s Američany. Někteří místní nadšeně volají: „Koukněte, co mi dali!“ – a ukazují sáčky s cukrátky (pravděpodobně to jsou cukrovinky, které Američané sebrali v krámu Schwecke & Haas!)

U Blauových v č. p. 16 jsou vyraženy domovní dveře, také další dveře neodolaly náporu při rabování. Všechno bylo zpřeházené, prohledané. Za zasklené skříňky zmizel jejich malý zlatý poklad.

Největší skupina lidí stojí před hostincem Petera Altmanna v č. p. 23. Starosta pobíhá kolem dokola, je ale přitom velice klidný. Vysílá posly bílými páskami na rukávech do okolních vsí se vzkazy, že nemá nikdo po 20. hodině vycházet z domu. Jsou odevzdávány zbraně všeho druhu. Kolem projel vůz plný flint a šavlí. Američané si mezi sebou ukazují čestnou dýku Hitlerjugend. Tanky a průzkumné vozy stojí před mostem, malé vozy jezdí sem a tam. Tři vozy vyrazily nahoru k táboru a jejich posádky si tam od všech nechaly předložit jejich „papers“ (doklady). Výbuchy však bylo slyšet i nadále. V lomu nastalo ničení pancéřových pěstí. Zabavené zbraně byly zničeny na okraji města. Němečtí zajatci i lidé z ruského tábora jsou důkladně prohledáváni a musí se rozloučit se vším, co mají. Obličeje Čechů září nadšením.

Jeden Američan posílá přihlížející „domorodce“ pryč – mají jít „home!“ postupně byla posílány „home“ všechny skupinky lidí. Někteří vojáci mají negroidní obličeje, většina Američanů je „feš“. Už první večer se s nimi začínají přátelit děvčata.

Sobota, 5. květen 1945

Dnes v 8 hod. ráno vstoupila v platnost kapitulace německé branné moci v západní Evropě. Kodaň a Haag jsou osvobozeny. Rusové útočí na Olomouc. Ve městě se všude uklízí. Pokrývač opravuje jednu střechu za druhou. Nemá ale k ruce žádného pomocníka. V potoce leží pancéřové pěsti, pušky, nábojové pásy, střelivo. Učitelka slečna Hacklová se vrací plně obtěžkaná zavazadly ze Staré Lhoty. „Kdy dostaneme výplatu?“ – je její první otázka. „Pravděpodobně už nikdy!“ – musel jsem jí odpovědět.

Kolem poledne uzavřeli Američané v Horním Nýrsku celé náměstí, prohledávali dům od domu, pátrali po ukrytých esesácích, ale hledali i zbraně a podobné věci. Pomocný policista přichází s oznámením: „Nikdo nesmí opustit Nýrsko! Nikdo nesmí opustit svůj dům a vycházet na ulici! Je povinností poskytnout Američanům ubytování, pokud o to požádají. Kde to nejde jinak, musí si obyvatelé domu najít pro sebe místo u sousedů!“ Naše čtvrť zůstala od povinnosti Američany ubytovat ušetřena.

Pražský rozhlas hlásí – „Povstání proti německé okupaci!“ Do povstání jsou vyzývány české vojenské složky a česká policie. V Praze vznikl Národní výbor. Má v úmyslu vzít správu Československé republiky do svých rukou!

Zdroj: vzpomínky Konec války v Nýrsku, autor Josef Blau